

SLOVENSKA ZEMLJA

Glasi slovenske kmečko - delavske politike

Za konzorcij: izdajatelj in urednik Kreutzer Pavel, Ljubljana, Trnovski pristan 14
Štev. čekovnega računa 16.782. Tisk Delniške tiskarne d. d. (Predstavnik F. Pintar)

Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 40 din, polletno 20 din, četrletno 10 din
Za kmete in delavce naročnina letno 32 din, polletno 16 din, četrletno 8 din.

Stev. 10

Ljubljana, dne 25. aprila 1940

Leto III.

«Slovenski Narod» je v soboto, dne 20. aprila 1940 iz «Narodnega lista» ponatisnil z mastnimi črkami «Razmišljanja» dra. Uroša Desnice, ki ne ve «ali bo novi mir sploh imel kaka načela, ali bo imel značaj diktata v primeru popolnega poraza ene izmed vojujočih se strank, ali značaj trgovskega posla v primeru neodločene igre?» Potem ugotavlja dr. Uroš Desnica v današnjem kaosu pomanjkanje velike vodilne ideje, pripoveduje, kako smo se «Jugosloveni» odrezali 1918. leta, opazi, da nas svet vidi danes malo drugače nego nas je videl pred dvajsetimi leti ter sklone svoja razmišljanja z naslednjo pridigo:

«Na sestanek narodov, če nas bo kdo poklical nanj, ne bomo mogli priti v obleki zavezniških zmagovalcev in bomo hitro čutili pomanjkanje one topline, katere je bila deležna mala Srbija. V naši aktivni ne bomo imeli ne trnovega venca in ne lavorove vejice solunskega zmagovalca. Svoboda in samoodločba narodov bodo zastarela in zavržena načela, na katerih se ne bo postavil nov svet. Mi smo se uradno odrekli narodnemu edinstvu ter stopili na spolzka tla treh narodnih individualnosti. V vsaki, celo v najmanjši manifestaciji vsakdanjega življenja poudarjamo to novo vero...» — Dr. Uroš Desnica na koncu svoje pridige obupno zdihuje za izgubljenim Jugoslovenstvom.

Ne moremo pomagati, če dr. Uroš Desnica ne pozna zgodovine Jugoslavije in če je zadnjih dvajset let preupal. Prav tako ne moremo pomagati, če je «Narodni list» njegova razmišljanja objavil. Iskreno pa obžalujemo, da «Slovenski Narod», ki je imel v svojem življenju, zlasti v letih 1914—1918, že malo več razuma, zdaj ne more napolniti svojih stolpcev z boljšimi mislimi in zato ponatiskuje taka, za Slovence, Hrvate in Srbe razžaljiva «razmišljanja».

Torej povemo nerazsodnim kalinom, ki bi jih utegnili taka «jugoslovenska» razmišljanja zbegati, naslednje:

Za slovenskega, pa tudi za hrvaškega in srbskega kmeta in delavca je v današnji zmedeni vodilna misel kmečko-delavska demokracija, ki pa ne bo ostala zgolj vodilna misel treh narodov Jugoslavije, temveč bo zajela in prerodila ves svet.

Slovenski, pa tudi hrvaški in srbski kmet in delavec z gnusom zavračata hlapčevsko misel, da bi si morala v zavezniški ali kateri koli tuji službi priložiti trnove vence in lavorove vejice, kajti Jugoslavija je domovina Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki ne bodo nikoli dovolili, da bi bila ta zemlja kdaj interesna sfera, vplivno področje, življenjski ali kulturni prostor katerega koli tujega naroda.

Slovinci, Hrvati in Srbi ne bomo pohlevno čakali, kdaj nas ta ali ona država milostno povabi na sestanek narodov. Na tak sestanek bomo šli s samo ob sebi razumljivo zavestjo enakopravnih narodov, ker bomo v odločilnem trenutku poleg svojih pravičnih zahtev vrgli na tehtnico tudi meč Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki bo mnogo težji in ostrejši kot meč nekega «jugoslovenskega» naroda, kateri živi le v domišljiji peščice politikov, ki so že zdavnaj izgubili zvezo s pravo dušo treh narodov Jugoslavije!

Kmečko-delavska politika

II. Obramba kmečko-delavske demokracije

Demokracijski narod veruje v dobro človeško naravo, ne sme pa biti lahkoveren. Zato morata slovenski kmet in delavec kot narod, ki je izvir in usmerjevalec vse politične oblasti, katera se z njegovim privoljenjem izvršuje nad njim, poskrbeti tudi za obrambo svoje demokracije. Obramba demokracije je potrebna, kajti sile, ki bodo iz ostankov samosilniških in meščanskih političnih miselnosti nasprotovale kmečko-delavski demokraciji, se ne bodo še tako kmalu polegale. Razen tega vemo, da je človek po naravi pač dober, toda njegova dobra narava ni vselej tako trdna, da se ne bi mogla sprevreči v slabo.

Vendar naj nihče ne misli, da bo v demokracijski kmečko-delavski državi za obrambo ustanovljena kakšna uniformirana napol vojaška organizacija, kakršne je rodila politična moda današnjih dni. Nikakor ne, kajti demokracijski kmečko-delavski državi zadoštujejo uniformirana policija in vojska. Strankarskih uniformiranih in napol oboroženih gard, pa najsi bodo ustanovljene za teroristični ali zgolj paradni namen, kmečko-delavska država ne more trpeti, ker bo demokracijo zavarovala že z demokratično ureditvijo države in z demokratičnim načinom izvrševanja državljskih pravic in dolžnosti.

Zato je prva obramba kmečko-delavske demokracije ustava. O ustavi sami bomo govorili v posebnem poglavju. Za zdaj pripomnimo le, da kmečko-delavska demokracija ne more za trajno sprejeti politične oblasti na podlagi kake stare ustave, temveč mora uveljaviti svojo novo, kakršna bo v vseh ozirih v skladu z njenim programom. Za zavarovanje ustave pa zahteva kmečko-delavska demokracija še posebno ustavno sodišče, ki odloča o ustavnosti zakonov. To sodišče naj obvaruje državljske zakonov, ki bi ne bili v duhu prave kmečko-delavske demokracije.

Druga obramba kmečko-delavske demokracije bo ustvarjena s preureditvijo države, kateri prepusti kmečko-delavska demokracija vse, kar more in mora le država kot vrhovna posvetna organizacija družbe storiti. Odvzame pa državi vse, kar je mogoče prepustiti okrajem in občinam. Na občino prenese kmečko-delavska demokracija čim večji del izvrševanja oblasti, ker je v teh političnih edinicah nadzorstvo nad izvrševanjem oblasti in porabo javnih sredstev najlaglje izvedljivo.

Tretja obramba demokracije v kmečko-delavski državi je postavljanje izvrševalce oblasti po ljudstvu. V državi, urejeni na podlagi kmečko-delavske demokracije se državljski ne morejo zadovoljiti zgolj s tem, da izvolijo samo poslance v zakonodajne zbornice, temveč morajo vse pomembnejše izvrševalce oblasti in uprave sami izvoliti. Torej voli ljudstvo poleg poslancev in občinskih svetnikov tudi šolske upravitelje, policijske načelnike, predstojnike sodišč, okrajne glavarje, davčne upravitelje itd. Ti izvrševalci oblasti morajo biti odgovorni naravnost ljud-

stvu, da ne bodo oblasti izvrševali zgolj po suhih črkah zakona, temveč res po živi volji in potrebi ljudstva. Tako razširjenje demokratičnih pravic je pa kmečko-delavska stranka dolžna tudi manjšinskim strankam, katere bodo potem vsaj v občinah, kjer so v večini, lahko uveljavljale svojo voljo. Vrh vsega je omenjeno razširjenje demokratičnih državljskih pravic potrebno zato, da ne bo država kot vrhovna organizacija tolikokrat po krivem obdolžena upravnih grehov.

Četrta obramba kmečko-delavske demokracije mora biti predlagalna, izpreminjevalna in glasovalna pravica in potrdilna ali odklonilna pravica državljanov v vseh zadevah, ki so pridržane danes samo zakonodajnim zborom.

Zavedati se moramo, da ni popolna demokracija že v tem, če si ljudstvo izbere svoje zastopnike, ki potem lahko delajo, kar se jim zljubi. Zato imamo v resnično demokratičnih državah tudi ustavno določbo, ki daje ljudstvu pravico, da neposredno z glasovanjem potrdi ali odbije od parlamenta predlagane zakone ali pa samo neposredno daje parlamentu pobudo za sprejetje določenih zakonskih osnutkov, ki jih ljudstvo hoče imeti. Ta ustavna določba se imenuje s tujim imenom «referendum», kar bi se po naše reklo «nekaj, o čemur naj se poroča». Tako ustavno določbo državljskega sodelovanja imajo ustave švicarske zvezne države, severo-ameriške zvezne države, nekatere avstralske države itd. Tudi nemška Weimarska ustava je imela določbo o referendumu.

Bistvo referenda je v tem, da ljudstvo lahko tudi mimo svojih izvoljenih

poslancev pove in uveljavi svojo voljo. Zato je referendum največja obramba kmečko-delavske demokracije.

Poznamo dvojen referendum: obvezen (obligatoren) in prostovoljen (fakultativen). Obvezen referendum je tisti, ki je ustavno določen, n. pr. za sprejetje ustave v državi in državnih federativnih edinicah. Prostovoljen referendum pa je tisti, ki se izvršuje tedaj, kadar ga iz lastne volje in po lastnem preudarku zahteva določeno število volilcev. V Švici je v navadi postopek, da se v zveznem zboru sprejeti zakon ljudstvu objavi in ima ljudstvo pravico v določenem roku zahtevati splošno ljudsko glasovanje o tem zakonu. Če pa poteče ta rok brez take zahteve, postane zakon veljaven. Referendum se mora izvršiti, če zahteva to 30.000 volilcev.

Še važnejši pa je referendum zaradi tega, ker sme po tej ustavni določbi ljudstvo samo zahtevati in predlagati zakonska določila, ki se mu zde potrebna. V Švici je to dovoljeno tudi v zadevi spremembe zvezne ustave. Za predlaganje take spremembe je potrebnih tam 50.000 volilcev.

S tem smo v kratkem povedali pomen te ustavne določbe, brez katere tudi kmečko-delavska demokracija ne bo mogla izhajati, ker je to najuspešnejše sredstvo, da ljudstvo lahko hitro in brez prelihanja krvi zatre morebitno samovoljo parlamenta.

Peta in najmočnejša obramba kmečko-delavske demokracije pa so glave in srca državljanov, ki morajo biti prepoina s pravo demokratično miselnostjo. Čuvanje in širjenje te miselnosti pa ne more biti zadeva države, temveč le zadeva kmečko-delavske demokracijske stranke. Kreutzer Pavel

Vojaški položaj

je na zapadnem bojišču nespremenjen. Na Norveškem so zavezniški izkricali sile, ki so v zvezi z norveško domačo vojsko prilično dovolj velike, da se postavijo po robu Nemcem. Da so zavezniški bili tako naglo na mestu, je razumljivo, ker jim je bilo zbiranje nemških čet na severu že pred meseci znano. Ne smemo pa misliti, da bodo zavezniški nemško vojsko kaj kmalu pregnali iz Norveške. To ne pojde tako hitro in tudi če bi šlo, bi se Angležem bržčas ne mudilo, kajti dosedaj so dosegli na Norveškem že dva velika in zanje najbolj pomembna uspeha: zaprli so Nemčiji izvoz železne rude iz Narvika in preprečili Nemčiji porabo norveških oporišč za letalske napade na Anglijo. Razen tega so uničili velik del nemške mornarice in dali Švedski priliko za obrambne priprave, tako, da Nemčija od skandinavskega podjetja res ne more imeti koristi. Umakniti se pa tudi ne more, ker bi njen vojaški sloves preveč izgubil.

Na kitajskem bojišču, katero moramo odslej gledati zmerom vzporedno z evropskim, Japonci ne pridejo nika-

mor več naprej. Nasprotno, Kitajci jim prizadevajo tu in tam precej občutne poraze, ki sicer nimajo posebnega vojaškega pomena, ki pa vendar kažejo zagato Japoncev. Naprej ne morejo, nazaj ne smejo, vprašanje pa je, koliko časa bodo Japonci lahko vzdržali. Zato ni izključeno, da ne bi za prikrivanje kitajske zadeve poskušali vojaško sredstvo kje drugje. Te dni so namignili na holandsko indijsko kolonialno posest, pa so Združene države ameriške takoj odmignile in poslale v te vode svoje brodoge. Tudi Rusija je pred kratkim rekla, da so Japonci bolj potrebni ruskega prijateljstva, kakor Rusi japonskega. To je precej jasno, čeravno ne posebno diplomatsko vladno. Torej je očitno, da tudi japonsko imperialistično drevo ne more zrasti do neba.

Dansko je nemška armada — kakor smo že poročali pred 14. dnevi — zasedla. Kralj, vlada in policija so ostali na mestu, vojska pa je zmanjšana. Prebivalstvo mora oddajati bencin in živež zavojevalcem, od katerih mora tudi sprejemati denarne nakaznice. Da ne pride dansko premoženje v korist

Vzroki pomanjkanja surovin in njih nasledki

Delovnemu ljudstvu se mora zagotoviti delo in kruh

Naši časopisi poročajo dnevno o stalnih omejitvah obratovanja večine tvornic, ki predelujejo uvožene surovine. Pri tem navajajo predvsem bombaž, gumi itd., pozabljajo pa zmerom, da bi delovanje teh industrij, ki so v veliki večini v tujih rokah, malo bolj osvetlili in odkrili namene tistih skritih sil, v katerih korist je, da pride naše delovno ljudstvo ob trdo prislužene mezde. Pozabljajo, da bi se našega delavca s takim ravnanjem lahko dovedlo do nepremišljenih dejanj, ki bi narodu in državi lahko napravila nepopravljivo škodo.

Resnica je, da je večina tekstilnih tovarn omejitva obratovanje najmanj na polovico in da je nekaj tovarn obrate sploh ustavilo. Resnica je, da so Jugoslovanske tovarne gume v Kranju zadnje soboto odpustile vse delavstvo — nad 400 — in da preti enaka usoda tudi uradništvu, katerega je nad 100. Redna zaposlitev delavstva pa pomeni za Slovenijo življenjsko vprašanje in je zato naloga naše javnosti, da se s tem vprašanjem tudi v podrobnosti seznanimo. Naši časopisi namreč, ki so večinoma v rokah domačih ali tujih denarnih mogotcev, kaj radi zamolče prave vzroke pomanjkanja bombaža, gumija in ostalih surovin, ki so za redno obratovanje navedenih tovarn neobhodno potrebne.

Pomemben angleški dnevnik «Manchester Guardian», ki se peča predvsem z gospodarskimi vprašanji angleške države, a obenem velja skoraj za poluradno glasilo angleškega trgovskega ministrstva, je pred nekaj dnevi objavil zelo poučno statistiko uvoza ameriškega bombaža v nevtralne evropske države, in sicer za dobo september, oktober in november 1939. leta, to je za prvo tromesečje vojne. Iz teh števil posnema-

mo, da so vse tedaj nevtralne države (vpoštevane so tudi Norveška, Danska in Finska) v tej dobi uvozile za 344 milijonov angleških funtov bombaža, do čim so v istem razdobju 1938. leta uvozile le 144 milijonov funtov. Te številke so pomembne, posebno če pomislimo, da je Nemčija z bivšo Češko-Moravsko in Poljsko kupila v teh treh mesecih 1938. leta v Ameriki za 137 milijonov funtov bombaža in je ta nemški uvoz v prvih treh mesecih vojne padel na ničlo. Zato angleški gospodarski krogi najbrže upravičeno menijo, da je ta odvišen uvoz bombaža nevtralnih držav po takih ali drugačnih skrivnih potih prišel v — Nemčijo.

Za neposredne sosede Nemčije velja po «Manchester Guardianu» naslednje številke (v milijonih funtov):

	sept., okt., nov.	1938	1939
Italija je uvozila za	53.1	72.8	
Belgija	21.—	39.—	
Holandija	15.8	48.1	
Švica	1.—	11.—	
Jugoslavija	5.314	7.933	

Člankar trdi nadalje, da se tako skoraj 250% povečanje uvoza bombaža prav nevarno približuje zmanjšanju direktnemu uvozu v Nemčijo. Pravi pa, da sicer ni nikakih dokazov o kakih večjih prodajah tega bombaža Nemčiji, da pa bo angleška vlada morala skrbeti in preprečiti, da višek uvoza v nevtralne države ne pride v dobro Nemčiji.

Na ta izvajanja uglednega angleškega lista je prvi pri nas odgovoril zagrebški list «Jugoslovanski Lloyd», ki skuša na eni strani upravičiti višek uvoza bombaža s trditvijo, da so se to-

varne v prvih treh mesecih vojne založile z znatnimi rezervami, ki pa so jih porabile za uniforme, eksplozive, pnevmatiko in podobno, torej predvsem v vojne namene; na drugi strani pa že s citiranjem celega sestavka, ki smo ga omenili priznava, da obstaja možnost nedovoljenega uvoza in odobrava ukrepe, ki jih napovedujejo Angleži, da preprečijo vsak uvoz bombaža v Nemčijo.

Mi ne moremo dolžiti nobenega našega podjetja — niti tujega niti domačega — da bi z nedovoljenim izvozom povzročal take resne ukrepe, ki v zadnjem času resno ogražajo obratovanje naših tovarn. V imenu vsega delovnega ljudstva pa zahtevamo, da odločilni krogi napravijo vse potrebne korake, da uvožene surovine in izdelki ostanejo v pravih rokah in da zaradi zlobnih namenov tujih sil naše delovno ljudstvo ne pride ob svoj že tako težko prislužen kos vsakdanjega kruha! Zaradi brezposelnosti so najbolj prizadeti delavci in tudi kmetje, ki izgube svoje najštevilnejše konzumente.

Zato predlagamo, da imenuje vlada nemudoma v vseh tovarnah, ki niso 100% v domačih rokah, komisarije, katerih naloga bo, da nadzorujejo vestno ves uvoz in vsjo porabo uvoženih surovin in tako z zadevnimi pooblastili zavarujejo narod, državo in podjetja pred katastrofo, ki nam vsekakor grozi, če bi morale te tovarne ustaviti svoje obrate. Kot 100% domače podjetje pa naj se prizna le tak obrat, čegar glavica je popolnoma v domačih rokah in ki nima inozemskih posojil ali poroštev in ki nima nobenih obveznosti nasproti podobnim ali sorodnim podjetjem v Nemčiji, sedanjem protektoratu in sedanjem nemškem delu Poljske.

C. L.

Vojna in mir

Dogodki zadnjih tednov kažejo, da se bo vojna dveh velesil slednjič vendarle sprevrgla v svetovno vojno. Znak, iz katerega lahko to sklepamo, pa ni razširjenje vojne na novo ozemlje in vstop male države v vojno, kajti lahko bi se primerilo, da bi se po vsem svetu države med seboj vojskovali, pa bi to še ne bila svetovna vojna, temveč le istočasno obračunavanje posameznih zadev.

Znak, ki kaže, da se vojna med Anglijo in Nemčijo spreminja v svetovno vojno, je miselni preobrat, ki so ga po vsem svetu sprožili vojni dogodki na severu Evrope. Dokler ni vojna preskočila v Skandinavijo, so bile države izven vojne uradno in po resničnem mnenju večine prebivalstva nevtralne. Najsi je ta ali ona nevtralna država simpatizirala s komur koli, vsaka je rekla: meni vse to pravzaprav ni nič mari. Ostala je ravnodušna in se je le površno zavarovala. Zdaj je ravnodušnosti konec in zavarovanje lastne neodvisnosti postaja povsodi prva in poglavitna stvar. Ne odpirajo pa se le nekaterim državam oči za nevarnost, v kateri so, temveč so se narodi po vsem svetu jeli zavedati vzroka, ki ne dopušča, da bi se svet za delj časa pomiril, ki pa tudi ne dopušča, da bi se sedanje vojskovanje končalo s kompromisnim mirom, čeprav je morda ta ali oni tabor računil s kompromisnim mirom ali se celo še zdaj zanaša nanj kot odrešenje v skrajni sili.

Na svetu živi dobrih 2000 milijonov ljudi, ki so razdeljeni na stotine narodov. Niso vsi narodi med seboj prijatelji, toda skoro vsi so prepričani, da bi svoje medsebojne spore s časom in z dobro voljo lahko uredili brez posebnega prelivanja krvi. Izjema so le trije veliki narodi, ki govore neprestansovražniku, so zavezniki ustavili vsa plačila Danski ter zadržali tudi danske in norveške ladje, katerih se bodo odlej sami posluževali. J. R.

no o edini zveličavnosti meča, sile in svoje zlahatne krvi, ki so neki zaradi nje poklicani zavladati svetu, medtem ko so vsi drugi narodi rojeni zgolj za njih sužnje. Ti trije narodi, ki vsi skupaj ne štejejo niti dvesto milijonov ljudi, so zakrivilili skoro vse vojne zadnjih 40 let.

Proti njim vstaja odpor 1800 milijonov ljudi, ki se jim je jelo zdaj svitati, da nikjer na svetu ne bo mogel niti en rod preživeti svoje dobe brez vojne, dokler ti trije narodi ne bodo tvorno in duhovno razoroženi. Sicer to še ni odpor z orožjem; nastaja šele duhovna fronta, ki pa bo v kratkem že tako razširjena, da bo konec vse nevtralnosti. Nevtralne države niti same ne bodo dobre vedele, kdaj so stopile v stanje «nevojskovanja» in popolne vojne pripravljenosti. Vse drugo je le stvar časa, kajti tega, kar se je sprožilo, ne

ustavi več nobena velesila. Države so prosto voljo že izgubile, oziroma je izgube prej ali slej, in ločitev sveta v dva vojna tabora je neizogibna. Vse špekulacije, da bi katera izmed držav, pa naj si bo velesila ali mala država, svoje orožje prihranila za nazadnje ter si na cenen način zagotovila odločilno besedo pri novi ureditvi sveta, se bodo izjalovile.

Devet desetih človeštva vstaja proti eni desetini. Naj je med devetimi desetimi človeštva tudi še nekaj narodov, ki so zaradi svoje preteklosti na skrivaj naklonjeni osvovljenim trem narodom, mir bo slednjič vendarle samo tak, kakor si ga želi večina. Svet ne bo mogel več trpeti nobenega naroda, ki se ne bi v srcu in dejanju pokoraval zakonom obče človeške pravice.

Za tak mir bosta tudi slovenski kmet in delavec prispevala svoje. Zato ne poznamo strahu in malodušnosti, čeprav vemo, koliko bridkih dni nas še čaka.

J. R.

Pravilno povedano!

O obisku slovenskih književnikov v Zagrebu in njih prisrčnem sprejemu, smo že poročali v zadnji številki. Obširno piše o tem obisku tudi list «Slovenija» v svoji 16. številki z dne 19. t. m. pod naslovom «Večer slovenskega knjištva v Zagrebu». Naše bralce bo gotovo zanimal zaključek tega sestavka, ki ga dobesedno prinašamo, ker z njim popolnoma soglašamo:

Svoje načelno stališče o novih prijateljskih stikih med hrvaškimi in slovenskimi pisatelji in pesniki smo zavzeli že v «Sloveniji» z dne 15. marca t. l., ko smo poročali v nastopu Hrvatov v ljubljanskem dramskem gledališču. Poudariti pa moramo ponovno, da sta večer hrvaških pisateljev v Ljubljani in večer slovenskega knjištva v Zagrebu *poudarka samostojnosti in samobitnosti hrvaške in slovenske kulture, poudarek samostojnega hrvaštva in samostojnega slovenstva*, od slovenske strani pa tudi izraz veselja nad svobodo Hrvaške, ki se ji bliža hrvaški narod in obenem že-

lje in zahteve Slovenije, da doseže samostojnost, ki jo ima oziroma jo bo dobila Hrvaška. Dne 9. marca tega leta je bila v Ljubljani, dne 13. aprila tega leta pa v Zagrebu slavljen *misel federacije*, ne pa kakšno jugoslovenstvo! V Ljubljano so prišli iz Zagreba samo pisatelji in pesniki, ki so prepričani Hrvatje in so to bili tudi za časa najhujšega jugoslovenskega pritiska, ljudje, ki bi jih bili pred nekaj leti jugosloveni pri nas vsaj zasmehovali kakor so zasmehovali predsednika dr. Mačka in še prej Stjepana Radića, ki so ga zmerjali z izdajalcem. Slovenski pisatelji so pa v Zagrebu počastili najprej spomin Stjepana Radića na njegovem grobu, čeprav je na primer ljubljansko «Jutro» pred leti do kraja grdilo vodnika Hrvatov Stjepana Radića, ko je še živel in trpel. O jugoslovenstvu v Zagrebu ni bilo govora, še manj pa o kakšnem «postopnem stapljanju», o katerem so pisali tudi ljudje

iz Ljubljane, ki se štejejo med kulturne delavce, in to tudi v zagrebške, pa seveda ne v radičevske liste. Za take ljudi iz Ljubljane so časi zašli in nimajo ničesar več iskati, najmanj pa v Zagrebu, če jih že med nami omahljivci še trpe.

Trgovska pogajanja med Jugoslavijo in Rusijo

V nedeljo, dne 21. t. m. so odpotovali v Rusijo naši delegati, določeni za pogajanja med nami in Rusi za izmenjavno gospodarskih dobrin. V delegaciji so naslednji: Predsednik delegacije je bivši finančni minister naše države dr. Milorad Djordjević, pomočnik ministra za trgovino dr. Sava Obradović, gospodarski svetovalec dr. Mačka in hrvaški gospodarski strokovnjak dr. Rudolf Bičanić, slovenski industrijalec in gospodarski članar «Slovenca» Avsenek in tajnik zunanjega ministrstva dr. Brana Marković.

Ruska časnikarska agencija Tass je 19. t. m. sporočila naslednjo pojasnilo k tem pogajanjem: Konec marca se je jugoslovanska vlada obrnila na sovjetskega poslanika v Turčiji s predlogom, da se ožive trgovski odnosi med obema državama in predlagala, da se začne pogajanja o naslednjih vprašanjih: 1. o sklenitvi trgovske pogodbe med Rusijo in Jugoslavijo, 2. o načinu plačevanja, 3. o organizaciji trgovinskih agencij v prestolnicah obeh držav. Ruska vlada je sprejela pogajanja in dala to nalogo sovjetskemu komisarju za zunanjo trgovino. V zvezi s tem se pričakuje prihod jugoslovanske delegacije v Moskvo, katero bo vodil dr. Milorad Djordjević.

Belgrajski časniki obširno razpravljajo o tem daljnosežnem koraku naše vlade in naglašajo velike koristi, ki bi jih utegnili naša država imeti od take trgovinske pogodbe. Predvsem potrebujemo od Rusov bombaž, ki ga zaradi zavezniške blokade težko uvažamo iz Amerike, pa tudi nafta nam bo prav prišla v teh težkih vojnih časih.

Z veseljem pozdravljamo daljnovidnost odločilnih krogov, ki so pretrgali z dosedanjim našo zunanjo politiko in navezali po dvajsetih letih zopet stike z največjo slovansko državo, čeravno samo trgovske, katerim pa bodo, kakor je podobno, sledili tudi še drugi.

Cvetkovičeva izjava

Branili bomo svoje meje. Tako je izjavil predsednik naše vlade Cvetković dopisniku francoskega dnevnika «Paris soir». Dejal je naslednje: Izredno smo zadovoljni, da so se tako lepo razvili naši trgovski odnosi s Francijo. Upamo, da bodo ti prijateljski odnosi tudi ostali. Jugoslavija varuje svojo gospodarsko svobodo, a seveda se pri tem ozira na svoja normalna poprejšnja tržišča. Jugoslovansko zunanjo politiko poznate. Določena je bila 4. septembra 1939, še bolj pa jo je pojasnilo uradno sporočilo seje balkanske konference v Belgradu. Mi smo nevtralni. Hočemo ohraniti svojo popolno nevtralnost. Izjavili smo že, da ne zahtevamo od nobenega našega soseda nič. Hkratu pa smo tudi javno povedali, da ne bomo nikomur nič svojega dali. To smo povedali tako, da ne more biti več nobenega dvoma. Vsak napad na naše meje nas bo našel pripravljene, da se z orožjem branimo kakor smo to delali včasih. Kar smo ustvarili tedaj, ne bomo nikdar pustili, da bi nam kdo oropal. Mislim, da sem bil v svojih izjavah dovolj jasan.

Somišljeniki!

Podpirajte in širite svoj lastni tisk!

Ali ste že poravnali naročnino?

Dogodki po svetu

+ Švica vpoklicala nove letnike pod orožje. Kakor poroča časnikarska agencija Reuter, je švicarska država vpoklicala pod orožje nove letnike svoje vojske in ima v pripravljenosti okrog pol milijona mož. Zastraženi so tudi vsi mostovi in brzojavni uradi.

+ Plovba na reki Donavi. Že v deveti številki svojega lista smo poročali o razgovorih za sporazumno rešitev podonavske plovbe. Sedaj so sklenili zastopniki Jugoslavije, Madjarske, Romunije in Bolgarije naslednje: 1) Promet z ladjami, ki prevažajo blago in potnike, a ne pripadajo obrežnim državam, se zavaruje z enakimi ukrepi, ki jih izda vsaka izmed teh držav za svoje področje. 2) Prevoz orožja, streliva in razstreliva se ne dopusti brez dovoljenja pristojnih oblasti v poštvenih prihajajočih državah. Ureditev prevoza orožja v obrežne države ostane enaka kakor je bila doslej v veljavi. 3) Tudi se ne dopusti noben prevoz cementa, rude in kamenja brez dovoljenja tiste pristojne oblasti, kjer se je to blago nalagalo. 4) Oblasti obrežnih držav imajo pravico ugotavljati, če posadke ladij, ki plovejo po Donavi, res ustrezajo potrebam posamezne ladje in če imajo vsi mornarji potrebne dokumente.

+ Nakaznice za mast in sladkor na Madjarskem. Madjarska vlada je sklenila, da bo uvedla s 1. majem nakaznice za mast in sladkor. Na vsakega prebivalca odpade mesečno en kilogram masti, v Budimpešti en kilogram sladkorja, v podeželskih mestih pol kilograma sladkorja in na kmetih 30 dkg sladkorja. Za otroke do 14. leta bo vlada uvedla posebne nakaznice, ki se bodo glasile na večjo količino.

+ Angleški ministrski predsednik Chamberlain je 18. t. m. v angleškem parlamentu izjavil, da se ni treba nobeni balkanski državi bati, da bi zavezniške armade kdajkoli ogražale njih neodvisnost in nedotakljivost.

+ Švicarski list «Die Tat» pravi, da bodo Švicarji streljali iz vsake hiše, če bo kdo skušal napasti Švico. Napadalec ne bo našel drugega, kakor razvaline.

+ 46 čeških pilotov zbežalo v Francijo. Kakor poročajo listi, je te dni prebežalo preko Carigrada v Francijo 65 čeških pilotov iz Protektorata. Tam bodo vstopili v češko narodno armado, ki je sestavni del zavezniške vojske.

+ Kapital beži v Ameriko. Kakor poročajo ameriški listi, so evropski državljani do sedaj prenesli v ameriške Združene države že za približno eno milijardo dolarjev premoženja. Predvsem se seli denar iz Nemčije, Nizozemske, Švice in Belgije.

+ Zavezniške čete na Norveškem. Časnikarska agencija Havas poroča, da so se v zadnjem času na Norveškem

izkrcale večje čete angleške in francoske armade. S tem so zavezniški izpolnili obljube, ki so jih dali Norvežanom, da jim bodo prišli na pomoč, če bi jih Nemci napadli. O velikih pomorskih bojih v norveških vodah še vedno ni točnih poročil, a na kopnem tudi še ni prišlo do večjih spopadov med nemško in zavezniško vojsko. Podoba je, da se oba tabora mrzlično pripravljata za prvi večji spopad. Doslej so zavezniški izkrkali na Norveškem približno 60.000 mož, kar odgovarja številu nemških čet, ki se sedaj nahajajo na Norveškem.

+ Tudi Švedska v skrbeh. Kakor koli trenutno še ni nevarnosti, da bi Nemčija skušala zasesti tudi Švedsko, ker ima preveč opravka na Norveškem, vendar se tudi Švedska temeljito pripravlja za obrambo svoje samostojnosti. Ob švedskih mejah in obalah se že vrše razne sumljive nemške akcije in nemško časopisje je v zadnjem času začelo silovito napadati Švedsko, ker je zavrnila nemško zahtevo, da bi nemški vojaški transporti lahko šli preko švedskega ozemlja. Švedska sicer še ni odredila splošne mobilizacije, pač pa ima pripravljeno veliko število vojaštva ob vseh svojih mejah.

+ Vojni preračun Anglije. Kakor poroča časnikarska agencija Reuter, je dne 23. t. m. angleški finančni minister John Simon predložil poslanski zbornici novi preračun. Novi preračun znaša okrog štiri milijarde dinarjev in je to največji preračun, ki ga je kdaj kaka vlada predložila parlamentu. Ob tej priložnosti je finančni minister dejal, da je prepričan v pripravljenost angleškega naroda, da bo v korist zavezniške zmage prenesel tudi ta bremena.

+ Švica je zaradi zadnjih vojnih dogodkov odredila da velja kot začetek splošne mobilizacije vseh vojaških obveznikov trenutno, ko bi katerakoli tuja vojska stopila na njena tla. Vdor tuje vojske bo objavljen z oklicevanjem po radiu in z vsemi sredstvi, ki so sicer za to na razpolago, a po odročnih hribovskih naseljih bodo letala trosila letake z obvestilom, kaj se je zgodilo in kako naj prebivalstvo brani domovino. Švicarsko državo so ustanovili kmetje in je zato najbolj demokratična država na svetu. Zaradi demokracije pa tudi v bojevitih odločitvah ne zaostaja za nobeno drugo in bi bila lahko za vzgled marsikateri večji državi.

+ Devet novih oklopnih je v zadnjem času zgradila Anglija in vsaka ima po 35.000 ton. Plule bodo te oklopnice z brzino 55 km na uro. Vsaka je opremljena z desetimi težkimi 35 cm topovi, ki izstreljujejo granate težke po 600 kg. Vsaka ima tudi tri letala in 1500 mož posadke. S temi oklopnicami se je angleška mornarica pomnožila na 19 velikih bojnih ladij, — a v delu so še štiri velike oklopnice po 40.000 ton.

DOMAČE NOVICE

& Nezgodo dveh ljubljanskih damic, ki ju je ob franciškanskem samostanu po nesreči polil krovček z oljnato barvo je opisal «Slovenski dom», z dne 22. t. m. takole: «Kakšni sta bili? Klobučka vsa pobarvana. Njiju lahko našminkana obrazka sta dobila drugačno barvo in še hujsje je bilo z obleko. Vse prestrašeni sta se zatekli v bližnjo trgovino med splošnim smehom mimoidočih, ki so jima prav škodoželjno privoščili tako nenavadno ploho... Nam se zdi tako pisanje hudo nespodobno in nekrščansko, kajti namesto dveh damic bi bile šle takrat lahko mimo dve redovnici, dva župnika, dva kmeta ali dva delavca, torej z damicami vred vsi samo ljudje z neumrjočimi dušami. Spodoben list bi moral surovo škodoželjnost grajati, ne pa s priznanjem objavljati.

& Ljubljanski mestni svet je po poročilu «Slovenca» dne 19. t. m. sklenil, da odkupi za regulacijo neke ulice od uršulnik hišico v Šelenburgovi ulici (enonadstropno) za din 600.000.—, 6

metrov dvonadstropne stavbe pa odkupi za din 400.000.— in plača za odstranitev gospodarskih poslopij za samostanskim vrtnim zidom din 700.000.—, ter napravi samostanu novo vrtno ograjo in tlakovan hodnik ob njej, kar bo veljalo din 500.000.—, skupno bo torej treba plačati din 2.600.000.— v mesečnih obrokih od 1. maja t. l. dalje.

& Velik požar. V sredo, pretekli teden je bil velik požar v Prekmurju, in sicer v vasi pri Treh mlinih blizu Dolnje Lendave. Zgorela je skoraj vsa vas in tudi mnogo živine. Kmetje, ki so večinoma Madžari, niso bili za primer požara zavarovani, kar naj bo resno svarelilo ostalim kmetom v Sloveniji.

& «Hilfsverein» v Ljubljani. Po «Jutarnjem listu» posnemamo, da je bilo dne 17. t. m. v Ljubljani zborovanje nemškega podpornega društva (Hilfsverein). Po poročilu predsednika inž. Fritza Hengerja ima društvo 163 udov, a na zborovanju je bilo navzočih samo

16. V svojem poročilu je predsednik društva pozival navzoče, da pridno zbirajo mast, železo, pletenine in druge stvari, ki jih bo društvo potem poslalo nemškemu Rdečemu križu kot svoj prispevek za zimsko pomoč. Omenjamo, da je bil na zborovanju prisoten tudi tajnik nemškega konzulata v Ljubljani.

& Požar je uničil v Straži pri Krškem lepo domačijo Marije Vidovičeve. Ogenj je nastal v soboto ponoči in uničil vsa gospodarska poslopja s senom, živino in gospodarskim orodjem vred. Škoda znaša nad 100.000 dinarjev, a zavarovana je bila Vidovičeva samo za 7000 dinarjev. Gasilci z Rake so komaj ubranili razširjenje ognja na sosedne domačije, a Vidovičeva je pri reševanju dobila velike opekline in je sedaj v oskrbi krške bolnišnice.

& Nepozabne besede. Pod tem naslovom je «Slovenec» z dne 21. t. m. z debelim tiskom objavil naslednji odstavek iz pastirskega lista pred kratkim umrlega pariškega nadškofa, kardinala Verdiera, z dne 5. 6. 1936. leta, ko je bila (po «Slovencu») Francija takorekoč na pragu socialne revolucije: «Kljub socialnim zakonom leži na delavstvu huda mōra gospodarske stiske in socialnega nereda. Če bi bili državnik poslali socialne nauke in opomine Leona XIII. in Pija XI., bi nam bilo to zlo prizanešeno. Spricho našega socialnega nereda se mora vsak od nas potrkati na prsa. Naša vest nas kliče k veliki in težki nalogi, tako delodajalce kakor delavce, meščane in deželane, moraliste, dušne pastirje in vernike, da se lotijo rešitve gospodarskega in socialnega vprašanja, ki nas teži. To je splošno zlo, zaradi katerega je naša dolžnost sveta. Konkretne rešitve je stvar strokovnjakov, mi vsi pa moramo ustvariti ozračje bratovstva, v katerem moramo žrtvovati naše malenkostne medsebojne spore in v potrebni meri tudi naše interese v prid socialnemu

miru. Lojalno moramo povedati to, kar nam narekuje naša vest v tem oziru in se ničesar ne bati. Vsak resničen kristjan mora vedeti, kaj bi nam prinesla vojna med brati, do katere lahko pride pretrpana sebičnost. Od socialnega miru je odvisen tudi političen mir na svetu; zato se moramo vsi resno lotiti ustanovitve novega reda, zavedajoč se, da je naloga Francije resničen napredek bratovske človeške družbe.»

Besede pričajo, da je bil pokojnik velik duh, ki je razumel svojo dobo. Njegovo življenje pa dokazuje, da je bil tudi velik, zelo velik mož, ki je besede izpričeval z dejanji. Zato je dobil od ljudstva nad vse častni in značilni priimek «rdeči kardinal» (besedo rdeči je treba razumeti prav v tem smislu kakor jo večkrat rabi «Slovenec») in prepričani smo, da bo cerkev «rdečemu» kardinalu podelila še kdaj svetniško čast. Pripomniti pa moramo, da je «Slovenec» podobne besede že dostikrat natisnil, pri tem pa kazal le na socialne grešnike iz nasprotnih taborov. V lastnih političnih vrstah «Slovenec» socialnih grešnikov ni hotel videti, a to se nam zdi premalo dosledno in ravno nasprotno duhu velikega francoskega kardinala.

& Slovenski globus, ki ga je pred desetletji zahteval neki šolski upravitelj, je bil štajerskim Nemcem tedaj povsod za smešenje slovenskega naroda in zatrevanja, da slovenskega globusa svet ne bo nikoli videl. Časi se spreminjajo in nemške tvrdke so že zdavnaj jele izdelovati zemljevide in globuse s slovenskimi zemljepisnimi imeni. Zato se nam zdi danes že toliko bolj žaljivo za slovenski narod, če «Slovenec» v Ljubljani k ponazoritvam vojnih poročil dosledno objavlja samo zemljevide z nemškimi krajevnimi imeni, medtem ko drugi slovenski meščanski dnevnik rabijo na takih zemljevidih slovenska imenovanja. Dobro bi bilo, če bi «Slovenec» javno povedal, zakaj in čemu to dela.

IZ DOMAČE POLITIKE

= Uredba o bivanju in gibanju tujcev. Agencija Avala je objavila uredbo o bivanju tujcev v naši državi. Po tej uredbi smejo tuji državljani prebivati samo v kraju, na katerega se glasi vstopni vizum, ali v kraju, ki je označen v dovoljenju za bivanje. Spremembo bivališča more dovoliti samo ban ali upravnik policije Belgrada. Vsak tuji državljan se mora 12 ur po prihodu prijaviti pristojnim oblastvom, enako mora javiti tudi vsako spremembo svojega bivališča. Kdor bi izrabljaj tuje potne liste ali potne liste ponarejal ali pa celo prestopil državno mejo brez potnega lista, bo kaznovan z zapornim do 30 dni in denarno kaznijo do 1500 dinarjev.

= Podpore izredno nadarjenim. Zadnji «Službeni list» dravske banovine objavlja pravilnik, po katerem bo banovina podeljevala podpore izredno nadarjenim revnim učencem. Podpore podeljuje ban po zaslišanju šolskih nadzornikov.

= Podpredsednik vlade pri nemškem poslaniku. Podpredsednik jugoslovanske vlade dr. Vladko Maček je bil 17. t. m. v spremstvu svojega načelnika kabineta dr. Odiča na obedu pri nemškem poslaniku in opolnomočenem ministru von Heerrenu. Temu obedu so prisostvovali tudi poslaniki Madjarske, Švice in Italije in odpravniki poslov Slovaške in Bolgarije.

= Občinske volitve, ki so jih nekateri politiki tako vneto napovedovali za letos, ne bodo po vsej državi, pač pa samo v banovini Hrvatske. Uredbo o občinskih volitvah v banovini Hrvatski smo objavili v prejšnji številki, omenjamo samo, da se Slovenci nikakor ne strinjamo z javnimi volitvami, temveč zahtevamo tajne volitve v vse javne zastope, s čimer bo zavarovano demokratično načelo nemotenega izpovedovanja politične volje slovenskega ljudstva.

= Tudi generalni štab dravske divizijske oblasti je izdal razglas na slo-

vensko ljudstvo, v katerem ga prosi, da je previdno v občevanju v tujci in po udarja dolžnost vsakega državljana, da vsak takoj sporoči vojni oblasti vse, kar vidi in izve in kar bi zanimalo državno obrambo in zadevalo varnost države.

= Dr. Milan Stojadinović interniran. Bivši ministrski predsednik dr. Milan Stojadinović in bivši predsednik Jugoslovanske radikalne zajednice je bil, kakor poroča naša časnikarska agencija Avala, dne 17. t. m. interniran zaradi določil čl. 12 zakona o zaščiti javne varnosti in reda. Bil je poslan na prisilno bivanje.

= Tudi bivši notranji minister Milan Acimović je bil po sklepu belgrajske policijske uprave poslan na prisilno bivanje na podlagi čl. 12 Zakona o zaščiti države. Acimović je bil v zadnji Stojadinovičevi vladi notranji minister, pred tem pa dolgo let upravnik Belgrada. Interniran je v Bosanski Rači.

= Preračun banovine Hrvatske. Iz tiska je prišel prvi preračun banovine Hrvatske za 1940/41. leto. Krediti za hrvaški sabor znašajo okrog 8 milijonov dinarjev. Tri in pol milijona dinarjev je določeno za dnevnic narodnih zastopnikov, 800.000 dinarjev za plače saborskih uslužbencev, 240.000 za potne stroške in tri milijone dinarjev za upravne stroške.

= «Jutro» z dne 23. t. m. ima tudi uvodnik, v katerem agitira za jugoslovenstvo in koncentracijsko vlado. O koncentracijski vladi smo že povedali mnenje slovenskega kmeta in delavca; v «jugoslovensko» Jutrovo spominsko knjigo pa zapišemo tole: «Med tistimi Jugosloveni, ki so gonili Slovence, Hrvate in Srbe na trg jugoslovenskega narodnega edinstva» so se našli ljudje, ki so bili pripravljeni ves jugoslovanski narod prodati tujcem. Tem «jugoslovenom» so šele Srbi, Hrvati in Slovenci zvezali zločinske roke in zato je Jugoslavija narodnega sporazuma dosti bolj močna in varna kakor nesreča Jugoslavija pokopanega nasilnega narodnega edinstva!

— **Pobijanje vohunstva.** Uprava mesta Belgrada je dne 22. t. m. objavila naslednji razglas: «V poslednjem času skuša tuja obveščevalna služba z vsemi silami zanesti zmešnjave v naše vrste in omajati zaupanje v našo državno upravo, obenem pa zbirati podatke o naši vojni sili ter tako škodovati koristim narodne obrambe in varnosti države. Dolžnost vseh rodoljubnih Jugoslovancev, od najmanjšega do največjega je, da so oprezní in da stalno z budnim očesom spremljajo vsakršna gibanja okoli sebe, posvečujoč posebno pozornost tujim osebam, med katerimi je tudi mnogo tujih vohunov in agentov, ki delajo proti življenjskim interesom države ter s tem tudi proti vsakemu Jugoslovancu poedincu.

Rodoljubi, Jugoslavlani! Vaša sveta dolžnost je, da vse to, kar vidite ali izveste, posredno ali neposredno, kar more biti škodljivo za splošne državne koristi, za korist narodne obrambe in za varnost domovine, nemudoma sporočite, najbolje osebno, komandi mesta Belgrada, v kateri posluje urad, namenjen specialno za sodelovanje z meščanstvom v svrhu pobijanja sovražnega vohunstva in škodljive agitacije.

Ker morejo biti pogosto tudi na videz brezpomembni podatki ogromne važnosti, poročajte o vsem, kar mislite, da bi moglo koristiti!

Jugoslavlani, ne pozabite, da je to

naš dolg nasproti domovini, in bodite v tem pogledu skrajno vestni in natančni!»

— **Novi hrvatski kolki.** Banovina Hrvatska je pretekla dni izdala prve kolke po deset do 250 dinarjev. Kolki so lepo izdelani in ponazorujejo hrvatski grb, ki je okrašen s hrvatskimi narodnimi ornamentami. Izdani so posebni kolki za sodišča in drugi za davčne uprave.

— **Občinske volitve** v podeželskih občinah banovine Hrvatske je 22. t. m. razpisal ban dr. Ivo Šubašić. Volitve bodo v nedeljo dne 19. maja.

— **Dr. Maček proti rovarjenju Habsburžanov.** Podpredsednik vlade dr. Maček je dal daljšo izjavo poročevalcu francoskega lista «Tribune des Nations», v kateri poudarja predvsem, da je zagovornik ideje politične solidarnosti držav podonavske Evrope. Naglasil je, da se lahko sklene sporazum med kmetijskimi državami: Romunijo, Jugoslavijo, Madjarsko in Bolgarijo, ker so te države gospodarsko povezane. Narodi teh držav, je dejal, so po večini kmečki, države so bogate, a narodi so siromašni! Poudaril je nadalje, da je bila osvoboditev izpod habsburške jarma edina rešitev teh držav in je odločno odklonil vsako habsburško propagando, ki gre za tem, da bi se bivši avstrijski narodi zopet združili pod habsburško krono.

Naše gospodarstvo

○ **Lovska pravica na Hrvatskem.** Kakor poročajo hrvatski listi, je v Zagrebu bilo zborovanje hrvatskih lovcev. Zborovanja so se udeležili tudi kmečki zastopniki, ki so zahtevali, da naj imajo kmetje prvenstveno pravico do lova. Hrvatski kmetje pa bodo radi dovolili vsem mestnim lovcom, ki imajo dobre namene in žele sodelovati s hrvaškimi kmečkim ljudstvom, da bodo lahko še nadalje lovili. Na te izjave je stari odbor odstopil in bo drugo izredno zborovanje lovcev maja meseca.

○ **Podražitev železa.** Pretekli teden se je precej občutno podražilo tudi železo za tračnice in beton, pa tudi paličasto železo je v ceni poskočilo.

○ **Povečanje naše trgovske mornarice.** V Jugoslaviji imamo po poročilu združenja lastnikov trgovskih ladij skupno 31 paroplovnih družb s 185 ladjami. Skupna tonaža znaša okrog 400 tisoč ton. V zadnjih letih ta tonaža znatno narašča, kar je samo hvalevredno.

○ **Vprašanje gozdov** je temeljito obdelala Kmetijska zbornica v Sarajevu. Ugotovili so, da smo iz Jugoslavije v zadnjih desetih letih izvozili lesa in lesnih izdelkov za okrog 30 milijard dinarjev. Nadalje so tudi ugotovili, da je ljudstvo in država od tega imelo malo ali skoraj nič koristi, ker so se koristili le posamezniki. Zato je zbornica predlagala, da se razveljavijo vse pogodbe o izkoriščanju državnih gozdov in začne gozdove res umetno izkoriščati.

○ **Regulacija Mozirnice.** Banska uprava dravske banovine je odobrila večji kredit za regulacijo potoka Mozirnice, ki se izliva v Savinjo pri Mozirju. Ta potok je delal precejšnjo škodo kadarkoli je zaradi večjega deževja narasel, ker je poplavljal vso okolico in kmetom uničeval njih pridelke.

○ **Podražitev sladkorja.** Ker je vlada dovolila povišanje cen letošnje sladkorne repe, se bo tudi sladkor podražil za 60 par pri kilogramu.

○ **Povišanje železniških tarif.** Kakor zvezo, bodo železniške tarife, tako blagovne kakor tudi potniške povišane za okrog 20 odstotkov. Povišanje se pričakuje že začetek prihodnjega meseca.

○ **Kovanci, ki pridejo iz prometa.** Opozorjamo svoje somišljenike, da pridejo iz prometa kovanci po 20 dinarjev (stari), in sicer je rok zamenjave določen do 30. t. m., stari kovanci po 2 di-

narja so veljavni še do 16. avgusta t. l., prav tako tudi stari kovanci po 50 par.

○ **Dr. Rudolf Bičanić** je imenovan za ravnatelja zavoda za zunanjo trgovino, ki spada v sestav ministrstva trgovine in industrije. Ugodnemu hrvatskemu javnemu delavcu na tem imenovanju častitamo in želimo, da bi pri svojem delu lahko uveljavil vse svoje sposobnosti, ki jih je pokazal kot pisatelj pomembnih gospodarskih in gospodarsko-političnih razprav.

○ **Preveč vplačane takse** in takse, ki so bile napačno zaračunane, se bodo povrnila strankam. Tako določa nova uredba. Po tej uredbi lahko vsak, ki je plačal previsoko takso, v roku 90 dni zahteva povrnitev preveč vplačane takse. Prošnje je treba vložiti pri tistih uradih, kjer je bila taksa plačana.

○ **Osrednje predstavništvo** trgovskih združenj je imelo v soboto dne 25. t. m. sejo v Belgradu in sprejelo daljšo resolucijo, iz katere prinašamo nekaj zahtev našega trgovstva. Davčni sistem je treba preurediti tako, da bo zgrajen na pravični osnovi in omogočil neoviran razvoj domačemu gospodarstvu. Poslovanje Prizada, privilegirane izvozne družbe je treba preurediti tako, da bodo predvsem zavarovane potrebne količine za prehrano domačega prebivalstva, izvaža naj se samo presežek pridelka. Zavarovati je treba nemoteno preskrbo prebivalstva s petrolejem. Posebne pravice tujih družb je treba odpraviti in omogočiti uvoz petroleja domačim trgovcem. Krošnjarenje je treba prepovedati. Narodna banka naj bi dajala posojila tudi srednjim in malim gospodarstvenikom, posebno tistim iz pasivnih krajev.

○ **Cena koruzi pada.** Ker so prišle na trg velike množine koruze, je cena padla od din 205.— za metrski stot na din 195.—. Na padec cene je predvsem vplivala tudi okolnost, da je naša država sklenila v Bolgariji nakupiti 5000 vagonov koruze.

○ **Vinska razstava in sejem v Svečini.** Dne 5. maja bo v Svečini pri Mariboru velika vinska razstava in sejem. Razstavljenih bo nad sto vzorcev raznega vina in naprodaj 1200 hl vina po zmernih cenah.

Naročajte
»Slovensko zemljo«!

Kako bomo boljše gospodarili?

Pod tem naslovom je v 8. številki «Gospodarske Sloge» napisal Dragan Turk zanimiv sestavek, ki ga v prevodu prinašamo.

«Leta tečejo in pred našimi očmi se vse menja. Kdor se samo spominja, kako je bilo pred dvajsetimi leti in pred svetovno vojno, in kdor primerja to s sedanjim položajem, vidi, da je povsod in pri vsem doživel velike spremembe. Spremenil se je način človeškega življenja v potrebah in dolžnostih, ki jih ima vsak človek. Veliko več želi, potrebuje in zahteva kmet danes, kakor je bilo to prej. Če pa več potrebuješ, moraš tudi več imeti. Sprememba v življenju zahteva tudi spremembo v gospodarstvu. Če hočeš in moraš več imeti, potem ni druge rešitve, kakor ta, da moraš tudi boljše gospodariti.

Pa nam bo mogoče kdo zamérl — češ kakšne gosposke pripovedke so to! Mar mi kmetje ne znamo dobro gospodariti?

Da, bratje, vi znate. Toda nečete! No na primer: Bil sem še mlad človek (pred štiridesetimi leti) in prebiral drobne, za kmeta napisane knjige o tem, kako je treba urediti gnojišče in gnoj, kako je treba gnojnico v dobrem stanju ohraniti, dokler se je ne potrebuje; kdor tako dela, ima dober gnoj, ki je dvakrat toliko vreden in koristen v zemlji, kakor tistemu, ki prepušča vetru in dežju, da raznaša gnojnico in gnoj.

Prepričal sem se, da je to resnica. Spoznal sem, da zavisi plodost zemlje, večji pridelek in večji dohodek predvsem od tega, kako postopaš z gnojem in da je v tem za vsakogar temelj in prvi korak boljšega, razumnega gospodarstva. To pa iz razloga, ker to nič ne stane, razen zelo malo dnevnega opravka in navade, da iz zanikrnega in malomarnega gospodarja postaneš vreden in premišljen.

Ko sem se o tem prepričal in sam preizkusil na svojem gospodarstvu in to na vasi, spričo mnogih kmetov, ki so moj popolni uspeh videli, hvalili in priznali, sem začel o tem pisati v strokovne liste in liste, ki so namenjeni kmetu. Enkrat, dvakrat, trikrat — desetkrat in še večkrat sem o tem pisal. V listih in knjigah. Stokrat so to drugi časopisi ponatiskovali, tisočkrat so o tem imeli predavanja številni predavatelji, na podlagi knjig in sestavkov, ki smo jih napisali jaz in drugi strokovnjaki. In vendar, ali je danes, po dolgih štiridesetih letih, na naši vasi v redu gnoj in gnojišče?

Nista! Niti deset odstotkov, niti pet odstotkov gnojišč naših kmetov ni v redu. Ta gnojišča, brez kakršne koli jame za gnojnico, so še danes taka, da veter, sonce in dež odnesejo polovico gnojne moči. Kakor da bi odnašali denar v gotovini. To je na dlani, vsaj pri tistih gospodarjih, ki kupujejo umetni gnoj, medtem ko v istem času puste, da se jim hlevski gnoj izgublja in prepada.

In to brez ozira na dejstvo, da imajo poklicani strokovnjaki vsako leto na stotine predavanj o izboljševanju načina dela v vseh panogah gospodarstva in pišejo na tisoče strokovnih sestavkov in knjig za kmeta.

Ali je od vsega tega kakšna korist? Korist ima pač posamezni gospodar, ki je dostopen besedi, pisanju in razlogom. Toda teh posameznikov je tako malo, da so prav za prav le izjeme in ostanejo v vasi osamljeni. V splošnem pa niso vsa ta predavanja, pouki in nauki imeli nobenega vpliva na gospodarstvo vasi. To je ostalo tako kot je bilo gnojišče pred štiridesetimi leti.

Tako naprej ne moremo. Vas mora najprej v splošnem sprejeti in izvesti premišljeno spremembo na svojem gnoju in gnojišču. Dokler niti to ni urejeno, manjka podlaga za nadaljnje izboljševanje gospodarstva. Če torej ni zadosti, da se vsako leto o tem piše in predava, bo treba to izvesti na drug način. Nobena daljna predavanja, pouki in nauki nimajo pomena, dokler ni izvršeno to prvo.

To sliko splošnega položaja našega gospodarstva na vasi objavljam kot uvod k temu, kar mislim spregovoriti o tem, kateri način gospodarstva je pri nas najbolj donosen. Zastonj je to pisanje, če ne najdemo načina, kako naj se to izvrši. Potrebna je taka temeljita predrugačitev v javnem delu za izboljševanje gospodarstva na vasi, s katero se bo začel od gnoja in gnojišč ustvarilo to, kar je zares bistveno in potrebno in tako od vsega, o čemer se že pol stoletja zastonj piše in v predavanjih po vaseh govori.

Menimo, da bi gornji nasveti ne bili odveč tudi slovenskemu kmetu, zato smo jih objavili, kakor bomo objavili tudi še nadaljnja izvajanja, ki jih pisec napoveduje.

Najnovejše vesti

Nemške priprave proti Švedski. Dopisnik švedskega lista «Aften Bladet» poroča iz Kovna, da so v Memel in druga pristanišča vzhodne Prusije prišle nove čete in velike količine vojnega materiala. V teh pristaniščih je tudi prepovedan vsak civilni promet. Vsi so prepričani o tem, da veljajo te priprave za nemški napad na Švedsko. Kakor poroča švedska radio-postaja iz Stockholma, je tudi že vse pripravljeno za izpraznitev (evakuacijo) Malmöja. Švedski listi pišejo, da je vse pripravljeno za močan odpor protiletalskih edinic, če bi Nemčija izvedla napad iz zraka.

Jugoslovansko-ruski razgovori. Neki član jugoslovanske delegacije, ki je odpotovala na gospodarska pogajanja v Moskvo, je dopisniku francoskega dnevnika «Paris soir» izjavil naslednje:

«Vodja našega odposlanstva se bo najbrž sestal s predsednikom sovjetske vlade Molotovim. Naše delo bo zolj gospodarskega značaja. Če Rusija in naš država hočeta, imata možnosti za izmenjavo številnih pridelkov in industrijskih izdelkov. Jugoslavija bo pošiljala svinje in tobak, dobivala pa zlasti goriva.»

Boji na Norveškem. Reuter poroča, da se vrši na Norveškem velika bitka za «vrata do Osla» v veliki dolini Gundbradeval, južno od Lillenhammerja. Angleške in norveške čete napadajo tudi proti Hamariju in se Nemci vztrajno branijo. Na vzhodu pa se nemške čete upirajo napadom zavezniških in norveških čet pri Elverumu.

Duff Cooper, bivši angleški mornariški minister, je izjavil, da bi bilo nespametno in nevarno misliti, da je kaka razlika med nemškim narodom in nemško vlado. Nemški grehi niso grehi eega samega človeka, temveč grehi vsega naroda. Zato ne more priti prej do miru, dokler ne bo ta narod na bojišču premagan.

Dr. Stojadinović ni bil interniran zaradi prepovedanega zunanje-političnega delovanja, temveč iz notranje-političnih varnostnih razlogov. Tako glasi uradno sporočilo naših oblasti.

Mlekin je sredstvo za pomnoženje mleka pri kravah in za dobro prebavo. Zavoj mali din 10.—, veliki din 16.—.

Bister fluid za konje za masažo pri raznih po-

škodbah nog in kit. Steklenica, mala din 10.—, velika din 20.—.

Bister prašek prepreči mnogoktere konjske bolezni posebno pa naduho, zavoj din 10.—. Dobro domačo pijačo brez dodatka pravega sadjeva napravite z **jablinom**, zavoj din 10.— poštnino zaračunamo posebej.

Drogerija Emona, Iv. K. nc, Ljubljana, Nebotičnik